Пионердар уонна оскуолаҕа тоҕоостоо! Үчүгэйдик үөрэ-

Барыдойдулар пролетарийдара, холбоҕуҥ!

САРДАНА

ССКП Өлөөннөөҕү райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннаах Советын орган

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 10 сыла
№40 (1013)
Ыам ыйын
19
күнэ
БЭЭТИНСЭ
1967 сыл
Сыаната 1 харчы

АЙАН ТЫАЛА АРГЫСТАНЫҤ!

СЫЛТАН сылын аайы республикабыт ыччаттара бэйэлэрин уочараттаах уоппускаларын ыччат норуоттар икки ардыларынааҕы лааҕырдарыгар итиэннэ кыраныысса таһыгар туристическай айаҥҥа туһаныылара улам элбээн иһэр, онон кинилэр кыраныысса таһынааҕы дойдулар ыччаттарын кытта доҕордуу сибээстэһиини бөҕөргөтүүгэ, кинилэр олохторун-дьаһахтарын уонна культураларын кытта билсиһиигэ, биһиги ыччапцытын интернационализм тыныгар иитиигэ көмөлөһөр.

1967 сыл улахан туризм сылынан буолуо. Кавказтааҕы ыччат норуоттар икки ардыларынааҕы „Спутник“ лааҕыра Черная муора Кавказтааҕы кэрэ биэрэгэр, курорт куоракка Сочига баар. Лааҕыр билиҥнилич көрүҥнээх дьиэлэрэ, чугас баар хайалар уонна муора эриэккэс көрүҥнэрэ — дуоһуйа сыныаларга бэртээхэй усулуобуйа. Лааҕырга сыныалар кэмнэригэр туристар Сочи куоракка экскурсияҕа баара сылдьаллар, чугастааҕы санаторийдары уонна сыныалаҥ дьиэлэри көрөллөр, Ботаническай Садка—дендрарийга ыалдьыттыахтара. Бу лааҕырга ыам ыйын 6 күнүттэн ахсыныы 14 күнүгэр диэри 24-түү хонуккa сыныаныахха. Ити курдук эмиэ „Спутник“ норуоттар икки ардыларынааҕы лааҕырыгар (бу лааҕыр Крым соҕуруу биэрэгэр Гурзуф куорат таһыгар баар) сыныаҥы улахан кэрэхсэбиллээх, эһиги манна ыам ыйын 18 күнүттэн сэтинньи 3 күнүгэр диэри эмиэ 24-түү хонуккa сыныаныахха. Ыраас салгын кэрэ ойуурдар, сыттарынан илгийэр. Карпат хайаларын кэрэ дьүһүннэрэ лааҕырга сыныапар туристар көрөллөрүгэр төһөлөөх дьиктиларий? Ол хайалар чыпчаалларыгар икки атахтаах уктэммэтэх сирдэрэ төһөлөөх элбэхтэрий! Уулбат хаардаах чыпчааллардаах Карпат хайаларын тэлляҕэр, Ужгородтан 12 километрдаах сиргэ ойуурдар быыстарыгар баар Закарпатьетаааҕы „Верховина“ыччат норуоттар икки ардыларынааҕы лааҕырдарыгар сылдьыбыт туристар барыбыт санаабыт итинник. Манна үһүлуччу кэрэхсэбиллээҕинэн лааҕырдааҕы хайаҕа хайыһардааһын базата тэриллибитэ буолар. Манна ыам ыйын 24 күнүттэн ахсыныы 14 күнүгэр диэри сыныаныҥ, уоппускаҕыт бириэмэтин атаарыҥ!

„Ойуур күөлэ“ ыччат лааҕыра Латвийскай ССР столицата Ригаттан 120 километрдаах сиргэ бэс чагда быыһыгар, кэрэ көстүүлээх күөл биэрэгэр баар. Лааҕыр чугаһыгар өндөл халлааҥҥа таласпыт курдук мыраан, былыргы Кокнесскай замок тобохторо, киэҥ сиринэн тайаан сытар фруктовай сад бааллар. Туристар трампалинтан ыстаныахтарын (көтүөхтэрин), слалом трассатынан түһүөхтэрин, ойбон алларан балыктыахтарын, катокка сылдьыахтарын сөп, эһиги манна ыам ыйын 18 күнүттэн балаҕан ыйын 23 күнүгэр диэри 12-лии хонук сыныаныахха сөп.

„Кыһыл көмүс булгуныахтар“ („Золотые дюны“) Литватааҕы ыччат норуоттар икки ардыларынааҕы лааҕыра тас көрүҥүнэн атын лааҕырдартан туох да итэҕэһэ суох. Кини Куршскай тумус хаба ортотугар, Балтийскай муора итиэннэ Куршскай хомо икки ардыгар баар Нида бөһүөлэк таһыгар турар, бу ыччат лааҕырыгар ыам ыйын 20 күнүттэн алтынньы 5 күнүгэр диэри сыныаныҥ.

Элбэх дойдулартан кэлбит ыччаттар доҕордоһуу лааҕырыгар советскай уолаттары уонна кыргыттары кытта көрсүһүөхтэрэ, баҕар биһиги оройуоммуттан маннык чиэскэ тиксэр дьол тосхойуо. Оройуон ыччаттара, комсомолецтара сайабылыанньаҕын комсомол оройуоннааҕы комитетыгар биэриҥ!

Эһиги Октябрьскай революцияны кытта сибээстээх историческай маршруттарынан кыраныысса таһыттан кэлбит 60 тыһыынча уолаттары уонна кыргыттары кытта Ийэ дойдугут устун айанныахха!

К.И. СТАРОСТИН,
ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара.

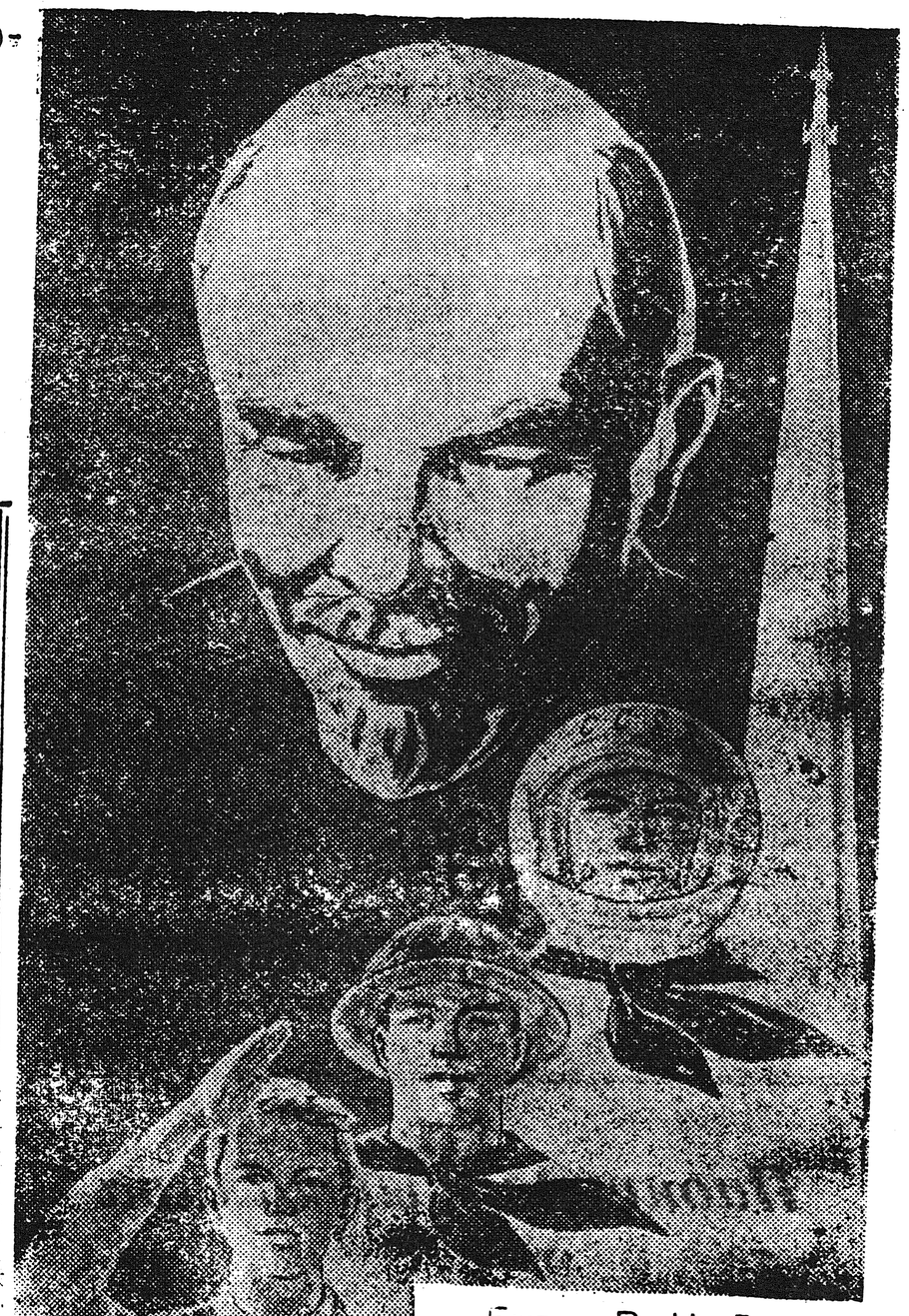

Бүгүн В. И. Ленин аатынан пионерскай тэриллэ төрүттэммитэ 45 сылын туолла

Коммунистическай обществоны эдэр тутаччылар

БИҺИГИ дойдубут В.И. Ленин аатынан пионерскай тэриллэ үөскээбит күнүн, советскай оҕолор бырааһынныктарын 45-с төгүлүн үөрүүлээхтик атаарар. 1922 сыллааҕа комсомол Бүтүн Россиятааҕы II конференциятыгар бастакы пионерскай этэрээттэр тэриллибиттэрэ. Үгүс советскай көлүөнэ дьоҥҥо пионерскай тэриллэ коммунистическай иитии үтүөкэннээх оскуолатынан буолбута. Пионерскай тэриллэ мөлүйүөнүнэн ахсааннаах үөрэнээччилэрэ Коммунистическай партия уонна Ленинскэй комсомол салалтатынан дьоһуннаах общественнай олоҕун саҕалыыр, ыарахаттары кыайарга үөрэнэр, бастакы коммунистическай сүрэхтэниини барар. „Мэлдьи бэлэммит!“ диэн бойобуой ыҥырыыны көлүөнэттэн көлүөнэҕэ биэрэн, эдэр ленинецтэр пионердар албан аатталлаах традицияларын достойнайдык салгыыллар — норуоту кытта ыксса сибээстээхтэр, кини үлэтигэр-хамнаһыгар көмөлөһөллөр. Улуу Октябрьскай социалистическай революция 50 сылын туолуутун көрсүһэ эдэр ленинецтэр көтөҕүллүүлээхтик бэлэмнэнэллэр.

„Бэлэмнэн, ленинскэй сулустар!“ диэн пионерскай дружинаҕа үлэлэрин көрүү быйыл үһүс төгүлүн ыытыллар, ити пионерскай үлэ ис хоһоонун революциннай романтиканан баһыйта. Дойду үрдүнэн кыһыл суулаттар хамсааһыннара киэҥник тарҕанна, үгүс оскуолаларга ленинскэй музейдар уонна саалалар, Советскай Армияҕа уонна пограничниктарга көмөлөһөр эдэр доҕоттор этэрээттэрэ, пионерскай кулууптар тэриллиннилэр. Бары дьыалаларынан пионердар комсомолга тэҥнэһэллэр. 1962 сыллааҕа пионерскай тэриллэ оҕолору коммунистическайдыы тыыҥҥа иитии иһин Ленин орденынан наҕараадаламмыта. Биһиги дойдубутугар пионерскай хамсааһын сайдыытыгар „В.И.Ленин аатынан Бүтүн Союзтааҕы пионерскай тэриллэни салайыыга ЫБСЛКС үлэтин туругун туһунан“ ЫБСЛКС КК (1967 сыл олунньу) II пленума улахан суолталаммыта. Эдэр пионердар Ленинии олорорго үөрэнэллэр уонна охсуһаллар, саҥа коммунистическай обществоны тутарга бэлэмнэнэллэр.

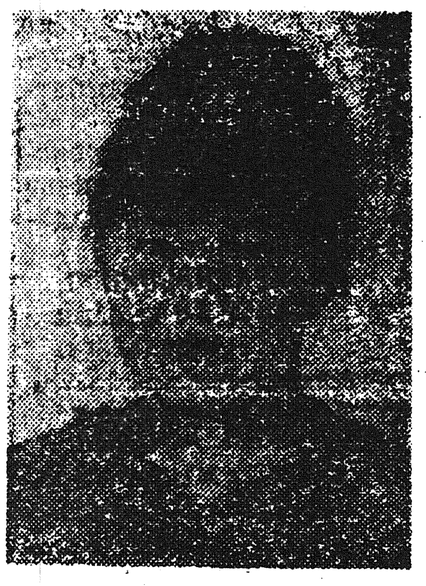

Өлөөн кыыһа

Кинини мэлдьи ытыктыы саныыбын. Көрүстэрбин әрэ дьикти нарын иэйииләр дуунабар сүүрүктүү кутуллаллар. Олох, үлэ үөһүгэр тиритэ-хорута үлэлии сылдьарын көрдөрбүн әрэ, ити мин үөрэппит оҕом, маладьыас, үтүөлээҕи-үйэлээҕи бар дьоҥҥунуун айыс-тутус диэн испэр саныыбын.

Тамара үөрэнэр да сылларыгар олус кыһамныылаах. Ханнык да эриирдээх боппуруостары олохтоохтук быһаарара. Билигин кини иитиллибит кыһатыгар Өлөөн орто оскуолатыгар үлэлиир. Интернакка коммунизм эдэр тутааччыларын иитэр. Мин кинини киһи быһыытынан суруйарга холонобун.

Тамара общественнай үлэҕэ туох баар күүһүн сыратын, дьоҕурун аныыр. Киэһэтин кинини ыччаттардыын кулуупка репетициялана сылдьарын көрөҕүн. Ыччат сыныаланар, улахан вечердэргэ концертар Тамарата суох атаарыллыбаттар. Кыыс ыраас, әрчимнээх куолаһынан бар дьонун астыынарар.

Олохтоох радионан әпиэттээх биэриилэргэ бэлэмнэнии сүпсүгэ эмиэ киитэ суох буолбат. Биир ырыаны хаста да хат-хат устаҕын. Ону аахсыбакка Тамара Петрова үөрүүнэн кэлэр. Туох эмэ сатаммата-ҕына, санаатын түһэрбэккэ әрчимнээхтик ылсар, доҕотторун көҕүлүүр.

Тамара өрө күүрүүлээхтик, ис-иһиттэн әрчимирэн ыллаан бардаҕына, ыалдьа да сытар киһи сүргэтэ көтөҕүллэр, ылларан барар. Дьэ ити буолар искусство модун күүһэ, кэрэҕэ абылыыр кыаҕа. Өлөөн кыыһа—Тамара Петрова ай-тут, ыллаа-туой!

И. ИГНАТЬЕВ.

Мэлдьи бэлэммит

Биһиги түөспүтүгэр революция ытык знамятын сорҕото—кыһыл хаалтыс тэтэрэ кыыһар. Кини биһигини аҕа көлүөнэ албан аатталлаах суолун чиэстээхтик салгыырбытыгар әбәһинәстиир.

А. П. Григорьев, М. К. Николаев, Д. К. Николаев, В. С. Батакаев, С. К. Боескоров, о. д. а. оройуону тәрийсибиттәрә, бүгүҥҥү дьоллоох олохпутун айсыбыттара. Кинилэр үтүөкэн дьыалаларын салгыахпыт.

Төрөөбүт үөскәәбит өлөммүт өссө сайдыылаах буоларын туһугар үчүгэйдик үөрәнәргә, үләлиргә дьулуһабыт. Күнү В.И. Ленинии коммунизмҥа олорорго, үөрәнәргә мәлдьи бәләммит.

Коля ПАВЛОВ,
Вася ТОПОРОВ,
үөрэнээччилэр.

ниҥ, үлэни таптаан уонна ытыктаан! Ленин дьыалатын иһин, коммунизм иһин актыы-бынайдык охсуһааччылар буоларга бэлэмнэниҥ!

(ССКП 1967 сыл Пиэрибэй Маайдааҕы ыҥырыыларыттан).

Лениннии олорор, үөрэнэр иһин куруук бэлэммит!

Кыыһар хаалтыс, өссө кытыаһын,
Бөҕөргөт советскай көлүөнэ кэккэтин!
Эйиэхэ биэрбитэ дуураатын сылааһын,
Улуу пионер—өлбөт Ленин!

Тыһыынчанан эдэр гражданнар эдэр ленинецтэр кэккэлэригэр киирэллэр.

Московскай уобалас Акуловскай орто оскуолатын 3-с кылааһын үөрэнээччитэ Лена Грановскай бу күнү умнуо суоҕа, үөрүүлээх быһыыга-майгыга пионергa киирбит күнүн.

Күннүк УУРАСТЫЫРАП.

Пионердар ырыалара

Барабаммыт дарбыйан,
Бараатынан барабыт,
Бары биирдик хамсанан,
Байыаннайдыы хаамабыт.

Ленин үһүс сүһүөҕэ
Пионердарбыт биһиги,
Үлэ, үөрэх күрэҕэр
Мэлдьи баарбыт инники.

Өрө кыынньар кыымнардаах
Өркөн былаах дьэргэйдэ.
Этиҥ курдук саталаах
Эрчим ырыа ньиргийдэ.

Комсомолу солбуйан,
Биһи үүнэн иһэбит.
Коммунизмы тутарга
Мэлдьи куруук бэлэммит!

Эдэр автомобилистар мындыр өйдөөх оҕолор... Хайдах курдук кыһамньылаахтык дьарыктаналлар бу оҕолор Нова-Пакскайдааҕы пионердар Дьиэлэригэр (Чехословакия) моделы оҥорор куруһуокка. Кинилэр үгүстэрэ кэнэҕэс биллиилээх конструктор буоларга баҕа санаалаахтар, киһи харахтаабатах ураас массыыналарын оҥororго баҕатыйаллар.

★

Зинаида Алексеевна биһиги оройуоммутугар быйыл күһүн кэлбитэ. Кини старшай пионервожатайынан үлэлиир. Быйыл Өлөөн орто оскуолатын пионердара оройуон бастакы пионервожатайын Ирина Михайловна Павлова сырдык кэриэһигэр аналлаах дружина сборун кэрэхсэбиллээхтик ыыппыттара.

—Биһиги Ирина Михайловна курдук Ийэ дойдуга мунура суох бэриниилээх буоларга кыһанабыт,—диллэр эдэр ленинецтэр.

Снимокка старшай пионервожатай З. А. Тихонова.

★

Маны киһи барыта билиэхтээх

БИЛИҥНГИ СЭРИИГЭ ГРАЖДАНСКАЙ ОБОРОНА

Өстөөх саба түһүүтэ суоһаабытын, әбәтәр куттал ааспытын туһунан нәһилиәнньәни сәрэтэр наадатыгар гражданскай оборона аналлаах сигналлары биэрэр. Онно дьүөрэлээн әрэллээхтик уонна түргэнник туттар-хаптар туһугар әһиги уонна әһиги дьиэ кэргэттэргит гражданскай оборона сигналын билиэхтээххит, ол сигналлар ирдиир быраабылаларын кытаанахтык тутуһуохтааххыт.

Утарылаһааччы саба түһэрэ быһаччы суоһаатаҕына радиотрансляционнай ситиминэн, ону сэргэ сирена, фабрика, завод, паровоз, борохуот 2-3 мүнүүтэлээх хаһыытынан „салгын тревогатын“ сигнала бэрилләр. Ол сигнал өстөөх самолеттара әбәтәр ракеталара салгыннааҕы кыраныыссаны туораабыттарын итиэннэ бу куорат чугастааҕы мүнүүтэлэринэн саба түһүүгэ түбэһэр, кутталлааҕын бәлиәтинэн буолар.

„Салгын тревогата“ диэн сигналы истээт дьиэ кэргэттэргитин илдьэ тутатына чугастааҕы убежишеҕа, омуһахха әбәтәр атын ханнык әмэ хаххаҕа барыҥ.

Дьиэҕититтэн бараргытыгар ыалларгытын сәрэтиҥ—киниләр сигналы истибәтәх буолуохтарын сөп.

Дьиэ иһигэр, ордук үөһээҥҥи мәндиәмәҥҥә олорон хаалыманг—ядернай дәлби тәбии салгына охсуутуттан кини ордук түргэнник алдьанар.

„Салгын тревогата“ сигнал маҕаһыыҥҥа, киноҕа әбәтәр атын общественнай миәстәҕә сырыттаххына бәрилиннәҕинэ ааны былдьаһыманг. Администратор туох диэн дьаһайарын күүтүҥ итиэннэ убежищеҕа әбәтәр хаххаҕа барыҥ.

„Салгын тревогата“ сигнал бэрилләр кәмигэр айаннаан иһәр буоллаххына, транспортыт тохтуурун күүтэн баран тахсыҥ. Гражданскай оборона постара әһиәхә чугастааҕы убежищены әбәтәр атын хорҕойор сири ыйан биэриэхтэрэ.

Убежищеҕа әбәтәр хаххаланар сиргэ тутта сылдьыы бырааабылатын кәһимәҥ. Киирэр-тахсар сиргэ үмүөрүһүмәҥ. Оҕолорго уонна кырдьаҕастарга бастакы суолу биэриҥ. Отсектарга дьуһуурунай ыйар миәстэтигэр олоруҥ.

Убежищеҕа уонна хорҕойор сиргэ дьиэ кыылларын, түргэнник умайар уонна күүстээх сыттаах маллары илдьэ барар сатаммат. Онно табаахтыыр, кыраһыын лаампаны уонна чүмэчини уматар көҥүлләммәт—ол салгын састаабын буортулуур.

Ядернай дәлби тәбии кәмигэр убежищеҕа уот умулуннаҕына, әбәтәр сибээс быһыннаҕына уолуйбакка комендант әбәтәр убежище дьуһуурунайа туох ыйыыны биэрэрин күүтүҥ.

Куттал аастаҕына „салгын тревогатын отбойа“ сигнал бэрилләр. Убежищеттан тахсар дьаһал бәрилиннәр әрэ, противогаһы әбәтәр быылтан харыстыыр маасканы, накидканы, харыстыыр чулкуну, үтүлүгү кэтиҥ уонна эккитигэр аһаҕас миэстэ хаалбатын курдук сууланыҥ.

Убежищеттан тахсан баран гражданскай оборона постарын ыйыыларын толоруҥ. Радиоактивнай эттиктэринэн сүһүрбүт оройуонунан аанан иһэн утаҕы иһэр, аһыыр, табахтыыр сатаммат. Тулалыыр предметтэри таарыйбакка аанаҥ.

Аанар сиргит сүһүрбүтэ да, сүһүрбэтэҕэ да биллибэт буоллаҕына, син сүһүрбүт сиргэ сылдьар курдук туттуҥ.

Хорҕойон олорбут убежишеҕыт дәлби тәбии кәмигэр аана бүөлэммит буоллаҕына, аварийнай киирэр-тахсар сиринэн туһаныҥ. Онон хайдах тахсар бәрәәдэгин комендант биллэриэхтээх.

Убежище аварийнай тахсар сирэ сиҥнибит әбәтәр итинник тахсар сир суох буоллаҕына тутатына сиҥнибит ааны ыраастааҥ әбәтәр әркини дьөлүҥ.

Хорҕойор сир аана сиҥнэн бүөлэнэн хаалбыт буоллаҕына тахсар атын суолу булуохха сөп—халҕаны ис өттүгэр аһан сиҥниитин ыраастыахха, тахсар ааны дьиэ сууллан саба түспүт буоллаҕына, хорҕойбут сир үрдүн көтүрэн даҥ буорун иһирдьэ түһэриэххэ сөп.

Саба түһүү олус әмискэччи буолан әһиги хорҕойор сири булбакка хааллаххытына, көмүскэнэр дьаһаллары ыларга ядернай дәлби тәбии кәнниттэн өссө хас да сөкүүндэ ордон хааларын өйдөөн. Итиччэҕэ дьиэ иһигэр буоллаххытына, тас истиэнэ хаххатыгар муостаҕа сыта охсуохха наада. Ыскаап, сурук остуолун уонна дьиэ атын тэрилин кэннигэр хорҕойор әмиэ сөп. Ол әһигини сырдык сардаҥатыттан, өтөн киирэр радиацияттан уонна өстүөкүлэ үлтүркэйиттэн харыстыа.

Ядернай дәлби тәбии таһырдьа сылдьар кәмҥитигэр буоллаҕына, аналлаах хорҕойор әбәтәр хаххаланар сири көрдөөн бириәмәни сүтэримэҥ. Харыстанарга таас олбуору, хорууну, омуһаҕы, траншеяны, суол ханаабатын, тимир суол уонна шоссе томточчу кутуллубут арҕаһын уонна буор ылылбыт сири, суол арҕаһын аннынан оҥоһуллубут турбаны туннелы, хойуу сэппэрээги уонна саҥа үүнэн әрэр ойууру туһаныахха сөп.

Салгын охсуута ааспытын кэннэ туран противогазкытын әбәтәр быылтан харыстыыр мааскаҕытын кэтиҥ. Оннуга суох буоллаххытына айаххытын уонна муннугутун ханнык баҕарар таҥаһынан, былаатынан, саардынан саба баанаҥ, таҥаскытын тәбэниҥ, әмсэҕәлээбит дьоҥҥо көмөлөһүҥ. Ол кэнниттэн сүһүрүү киинниттэн тахсыҥ. Ханан ордук куттала суох сиринэн тахсары гражданскай оборона постара ыйан биэриэхтэрэ. Өскөтө оннук постар суох буоллахтарына, дьиэ-уот ордук аҕыйахтык алдьаммыт сирин диэки барыҥ. Кутталтан сәрэнии дьаһалларын кытаанахтык тутуһуҥ: әмсэҕәлээбит дьиэҕэ уонна тутууга олус чугаһааманг—сууллан түһүөхтэрин сөп. Әһиги тулаҕытыгар туох барыта радиоактивнай әттиктэринэн сүһүрдүллүбүт буолуохтарын сөбүн өйдөөҥ.

Радиоактивнай сүһүрүү оройуонуттан тахсан баран тутатына таҥаскыт, атаххыт таҥаһын сүһүрүүтүн суох оҥорууну, дезактивацияны уонна санитарнай обработканы саҕалааҥ. Аан бастаан минньигинэн әбәтәр суокканан таҥаскыт, атаххыт таҥаһын уонна көмүскэнэр средстволаргыт быылын түһэриҥ, ол быыл радиоактивнай буолуон сөп. Атаххыт таҥаһын уонна харыстыыр чулкугут бадараанын ыраастааҥ. Накидкаҕытын әбәтәр тас таҥаскытын устан баран, тыалга көхсүгүтүнэн туран тәбээҥ. Радиоактивнай быыл бәйәҕитигэр уонна ыалгытыгар түбәспәтигэр кыһаныҥ. Ити кэнниттэн противогазкыт хаатын уонна мааскатын сотуҥ, суумкатын тәбээҥ. Үтүлүккүтүн устан илиигитин суунуҥ, сирэйгит, моойгут, илиигит уонна атаххыт аһаҕас сылдьыбыт миэстэлэрин кичэйэн сотуҥ. Ол кэнниттэн противогазкытын устан сирэйгитин суунуҥ, айаххытын уонна муннугут иһин уунан сайҕааҥ.

Бааталаах маарыланан тууна баммыт буоллаххытына, ону ыраастыы сатааманг, устан аналлаах миэстэҕэ быраҕыҥ, киниләр иккис төгүлүн син-биир туһаныллыбаттар.

Гражданскай оборона сигналларынан нәһилиәнньэ хайдах туттуохтааҕар ирдәбиллэр итинниктэр.

П. КРАСИЛЬНИКОВ,
САССР ГО штабын начальника.

ДЬОЛЛООХ БИЛИЭТ

„Г“ фамилиялаах оройуон киинин олохтоохо харчы-мал лотереятын үһүс тахсыытыгар „Ока-3“ холодильнигы сүүйдэ. Холодильник сыаната 275 солкуобай. Харчы-мал лотереятын төрдүс тираһа бэс ыйын 7 күнүгэр оонньонуоҕа.

В. СЕМЕНОВА,
оройуоннаҕы кинн сберкасса сэбиэдиссэйэ.

Редактор оннугар
Н. А. ВИНОКУРОВ.

РЕДАКЦИЯ АДАРЫЫНА: Саха АССР, Өлөөн Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн оройуонуннаҕы типография Тахсар ахсаана 479 Сакаһын №-рэ 40